

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. An, & qualiter Judex testes productos teneatur recipere?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

ac Judice, diem differt. Sonticus autem existimandus est, qui cujusque rei agenda impedimento est: litiganti porrò quid magis impedimento est, quam motus corporis contra naturam, quem febrem appellant? igitur, si rei judicanda tempore alter ex litigatoribus febrem habuit, res non videtur judicata. Potest tamen dici, esse aliquam & febrium differentiam. Nam si quis sanus aliàs, ac robustus, tempore judicandi levissimâ febre correptus fuerit: aut si quis tam veterem quartanam habeat, ut in ea omnibus negotiis superesse soleat: poterit dici, morbum sonticum non habere. Dixi: *modò constet Judici de impedimento*; nam si ignoravit; tunc etiam mero quidem jure valebit receptio, & reliqua sub hōc acta; rescindi tamen debent parte comparente, ac impedimentum legitimum probante, ut colligitur ex *dict. L. 60.* & habebatur in *c. cum Bertholdus 18. h. t.* ubi dicitur: *si citatus ad sententiam ex legitima causa Judici ignota, non comparet, tenet sententia eo absente lata, sed retractatur eo probante legitimam causam.* Si verò impedimentum probet non plenè, non retractatur sententia, nisi prius doceatur de ipsius iniquitate.

1681. Not. 3. valere receptionem testium etiam absente parte adversâ citatâ legitime, sed citra justum impedimentum nec per se, nec per Procuratorem, ubi hic admittitur, non comparente; constat ex *c. In nomine Domini. 2. de Testib.* ibi: *si verò noluerit venire, & non ex inevitabili quadam necessitate venire non possit: Sancimus hujusmodi testimonia ita valere, tanquam si non ex una parte consisterent, sed etiam ipso presente facta fuissent; & quia statim subjungitur: ecce admonendus est semper adversarius, ut ad audiendos testes veniat: quod quia hic omissum est, necesse est, ut quod contra legem actum est, non habeat firmitatem: nam impeditus venire ex inevitabili necessitate, nihilominus citari debet, ut saltem compareat per Procuratorem, nisi causa esset valde gravis, c. 2. de Procurat. Innocent. in *cit. c. 2. V. inevitabili*, & Hostiens. *ibid. V. eod.* quamvis*

contrarium teneat gloss. in *cit. L. quæsitum; V. judicata; in fine, junct. gloss. margin. lit. c. ff. de re judic.* Dixi supr. in n. 1677. *regulariter* citari debere partem adversam in receptione testimonium, ut audiat eos jurantes, & articulos, super quibus deposituri sunt; quandoque enim ejusmodi citatio non requiritur, ut constat ex *dict. à n. 1677.*

§. I.

An, & qualiter Judex testes productos teneatur recipere?

Quæstio prima est, an Judex testes productos possit non recipere, sed reprobare? Resp. si per se ipsum nihil possit reperire, quo jure à testificando repellantur, debere ipsos recipi à Judice, sed salvo jure partis adversæ, si quo possit contra illos excipere; quia nulli parti debet negare justum medium probandi suam intentionem, vel activam, vel defensivam; si autem nec pars aliquid contra illos excipiat, simpliciter recipiendi sunt.

Quæstio altera est, an Judex, ubi pars excipit contra testes productos, teneatur statim cognoscere de probationibus exceptionum oppositarum contra testes, quin ultra progrediatur? R. si excipiens statim offerat probationes, esse in Judicis arbitrio, vel de illis statim cognoscere; vel illis dilatis (ubi nullum fuerit præjudicium excipienti) statim procedere ad examen, salvo jure illas reprobandi attestationibus publicatis; nisi de jure statim recipiendæ sint, cujusmodi est exceptio excommunicationis, c. 1. de exceptionibus. 2. capitalis inimicitiae per Authent. *si testis, C. de Testib.* 3. si qualitas causæ non patitur dilationem, ut habetur c. 9. de probationibus; nam in istis casibus prius cognoscendum erit de objectis vitiis contra testes, quam isti recipiantur.

Quæstio est 3. quid agendum Judici, etiam altero contra exceptiones offerente reprobationem probationum pro firmandis exceptionibus? cujus probationem tali casu justè prius cognoscat? Resp. si neutri ex prælatione

ne fiat in causa, vel expensis præjudicium, esse in arbitrio Judicis; cæteris verò paribus prælationem competere illi, qui tempore prior est; sed salvis limitationibus ad finem quæstionis 2. factis. Quando autem receptio testium regulariter facienda sit, constat à n. 1666. Cæterum, ubi dubitatur, an sint, vel non sint admittendæ probationes reprobatoriæ testium productorum, consultius differuntur per Authent. *si Testis, C. de Testibus*, ubi dicitur, quòd si testis productus dicatur servilis esse fortunæ, & testari voluisset; ipse verò se liberum affirmet, siquidem ex nativitate impleatur testimonium ejus, ut, si in habita disputatione (depositionum publicatione) servus esse apparuerit, respuatur ejus testimonium.

1687. Quæstio est. 4. quid requiratur, ut publicatis depositionibus Testium, contra illos excipiantur, & consequenter eorum attestations in vim legitimæ probationis non recipiantur? Resp. de hoc agi in *c. Præsentium. 31. h. t.* ubi dicitur, quòd si quis post depositionem testium, jam publicatam, velit contra illos excipere, sive opponere; *tunc tandem id liceat, si juraverit, quòd ad hoc ex malitia non procedat; nisi ante publicationem fuerit protestatus se id facturum; vel postea primum compererit illud, quòd opponit contra testium personas. Si quis autem, ante publicationem de testibus, postea repellendis, fuerit protestatus, si quid pro ipso dixerint, de facili non credatur.*

Ex hoc textu deducitur, quòd, quamvis aliàs sit regula generalis, *post publicationem testium contra ipsos non posse excipi*; quia præsumitur malitiosè velle eos reprobare, postquam intellexit illos, contra ipsum, testimonium dixisse, ideoque velut in vindictam velle ipsis tunc objicere falsum; sicut in simili, quia timetur subornatio in productione testium super eodem articulo, sive directè contrario, si fiat post publicationem testium, ut in *c. Fraternalitatis*, ea non admittitur: excipi tamen tres casus, de quibus agitur in dicto *c. 31.* primò nimirum, si quis

Tom. II.

post publicationem *juret*, quòd malitiosè hoc non faciat; 2. si ante publicationem de testibus postea repellendis fuerit *protestatus*: 3. si absq; protestatione, vult nunc aliquid opponere, *quòd primum didicit*, & ante publicationem nesciebat. Quòd verò sub finem dicitur, non esse de facili credendum, si testes aliquid testificentur pro illo, qui de illis repellendis antè protestatus fuit, relinquitur arbitrio Judicis; quid in hac re ad præsumendam, vel non præsumendam subornationem considerare debeat.

Quæstio est 5. an admittantur testes 1686. *reprobatorii reprobatoriorum?* ad hanc quæstionem sibi propositam, & aliàs nullo jure provisam, respondit Honorius III. ut habetur in *c. Licet. 49. h. t.* ubi mandat, ut in causa Episcopi Burgensis, & Clericorum S. Mariæ de Castro Soret, recipiantur testes, quos contra personas prædictorum super principali negotio partes duxerunt producendos. Quos, si rursus pars altera, vel utraq; voluerit *reprobare*, etiam contra illas probationes admittantur, *ita tamen, ne ultra partes ad reprobationem testium aspirent, & per licentiam producendi quartos contra tertios, & sic deinceps, negotium protelari contingat.*

Ex hac Pontificis dispositione sequitur, testes alios esse *probatorios*, qui scilicet producuntur ad deponendum in causa principali; alios esse *reprobatorios probatoriorum*, qui producuntur contra testes productos ad probandum in causa principali: alios demum *reprobatorios reprobatoriorum*, qui scilicet producuntur contra testes reprobatorios probatoriorum. Ex quo sequitur, quòd quælibet pars habeat unam *probatoriam* productionem testium in causa principali & duas *reprobatorias*; nam possum reprobare testes tuos super principali inductos, & si meos testes tu reprobas, producendo alios in contrarium, possum vicissim reprobare hos testes tuos reprobatorios, & idem potes tu facere de testibus meis.

Quæstio est. 6. an publicatis depositionibus testium produci possint in-

1687.

Iii

stru-

strumenta, quibus illæ impugnentur? & reproberentur? Resp. casum istum haberi in *c. cum dilectus. 9. de fide instrument.* Nam Pontifex super hoc consultus rescripsit: quòd utraq̃ue pars *potest instrumentum, etiam post publicationem attestatorum, usque ad definitivæ sententiæ calculum exhibere, antequam sit in causa conclusum.* ubi not. ea verba: *usque ad definitivæ sententiæ calculum, antequam sit in causa conclusum;* ex quo inferri possit: ergo non, postquam est in causa conclusum; tunc autem dicitur *conclusum in causa,* quando pars omnes probationes, & allegationes suas producit, & ulterioribus tam probationibus, quàm allegationibus in ea causa, in qua conclusum est, renuntiavit, ita, ut nil restet, nisi ferre sententiam, de quo Innocent. in *c. Pastoralis, de causa possess.* & *propr.* quo posito limitanda est illatio, ut non procedat. 1. si Judex ex officio recipiat instrumenta post conclusionem in causa; 2. quia in causa criminali Reus ad sui defensionem instrumenta, aliasq̃ probationes producere potest post conclusionem in causa; 3. si instrumenta absq̃ negligentia partis ab ea de novo reperta sint; 4. si pars adversaria consentiat productioni; 5. si per negligentiam tutoris, vel administratoris instrumenta producta non sint, succurreretur pupillo, & Ecclesiæ per in integrum restitutionem, & quidem non tantum post causæ conclusionem, sed etiam post latam sententiam; sic gloss. *c. inter. 20. de re judicata.*

1688. Not. præterea, cum impugnatur conditio Testis, id fieri debere, vel cum deponit juramentum (atque adeo tempore juramenti) vel cum profert suam attestacionem, consequenter tempore depositionis; 2. posse simul impugnari, & personam testis, & ejus dicta; 3. exceptiones quæ opponi possunt contra testes, desumi posse ex illis fontibus, ex quibus reputantur inhabiles, vel simpliciter; vel saltem non omni exceptione majores; cujusmodi sunt, affectio ad personam, vel causam; vel odium, crimen, infamia, corruptio, vel alii defectus, de quibus egimus in antedictis.

§. 2.

De Examine Testium.

1689. Questio. 1. est, à quo examinandi sint Testes? Resp. regulariter à Judice, ut dicitur *Novellâ 60. Ut defuncti, seu funera, c. 2.* ibi: *illud etiam recte se habere perpeximus, non permittere* (sicut Zenonis piæ memoriæ dicit constitutio, & nostra quoq̃) *consiliarios Judicum ipsos causas per se audire, quæ apud administratores, aut datos à nobis Judices agitantur.* Multò namq̃ue melius, atq̃ue perfectius coram ipsis administratoribus, præsentibus illis, quorum interest, cause moventur, terrore imminente, exhibitis testibus, & omnino causa propriam habente honestatem; quàm si apud pedaneos Judices talia discernantur, in nullo consiliariorum officio distante ab illis.

1690. Advertendum autem 1. examen testium esse instituendum in loco judicii, nisi qualitas personarum aliud exigat, ut diximus de mulieribus à n. 19. vel si personæ sint illustres, privilegiatæ, vel alio modo impeditæ, quo minus in loco judicii compareant. Tali enim casu Judex alteri in causis civilibus committere potest examen Testium, sic tamen, ut ipsorum depositiones ad ipsum descriptæ mittantur per *L. Judices 18. C. de fide instrument. & c. Constitutus. 3. §. Præterea, de Fidejussoribus.* junctâ gloss. *V. transmittentes;* hinc committi potest Tabellioni, vel alteri personæ idoneæ. *c. 2. de Judic. in 6. c. 1. de Testib. cogend. L. personas. ff. de jurejurand. & c. si qui testium. 8. h. t.* idq̃ dupliciter. 1. cum solo ministerio, absq̃ue jurisdictione, nimirum purè accipiendo eorum depositiones super interrogatoriis jam formatis, & ipsi traditis, præmissis jam reliquis, receptione scilicet, & approbatione Testium, ac juramento deposito; 2. cum jurisdictione citandi partem, quâ jurantes testes ac exceptiones audiat, juramentum exigendi, à parte accipiendi, ac examinandi interrogatoria, copiam testium arctandi, &c. &c. Dixi: *in causis civilibus;* nam in criminalibus ipse Judex in sua præsentia testes recipere, ac examinare debet, juxta Authent. *Apud eloquentissimum. C. de fide instrument. de quo V. Abbas c. cum cau-*